

większa liczba uczestników mogła przedstawić swoje opinie i problemy. Wyraził zadowolenie z żywej debaty wokół zagadnień etycznych i antropologii chrześcijańskiej. Świat i życie człowieka zmienia się w pewnej mierze przez środki przekazu. Zwrócił uwagę, że istnieją w świecie Kościoły lokalne, gdzie nie ma wydziałów komunikacji. Misją już istniejących wydziałów jest także pomoc w wykształceniu personelu pochodzącego z takich regionów świata.

Podsumowując, trzeba powiedzieć, że kongres był znakiem, iż Kościół pragnie aktywnie współtworzyć współczesne media. Świadczy o tym także prestiż wydziałów komunikacji społecznej, prowadzonych przez katolickie uniwersytety. Od dekretu Soboru Watykańskiego II o środkach społecznego przekazu *Inter mirifica* (4 grudnia 1963) dokonał się

znaczący postęp w technice komunikacji, lecz nie zmieniła się misja Kościoła. Dzisiaj, kiedy świat opleciony jest siecią Internetu i wypełniony stacjami nadawczymi, człowiek wciąż poszukuje prawdy, która ostatecznie znajduje się w Chrystusie: „Poznacie prawdę i prawda was wyzwoli” (J 8, 32). Kościół pragnie służyć prawdzie, a przez to społeczeństwu, ukazując relację pomiędzy rzetelnością pracy dziennikarskiej i sumieniem dziennikarza. Sumienie niekształtowane moralnie staje się podatne na manipulację.

Kościół w ten sposób pokazuje ludziom pracującym w środkach przekazu, jak nie stracić z oczu prawdziwego dobra człowieka. Media zaś uczą Kościół, jak sprawić, by Ewangelia była interesującą Nowiną docierającą do zakątków globalnego świata.

ks. Andrzej Dobrzyński

Sprawozdanie z Międzynarodowego Sympozjum „Chrystus – Kościół – Człowiek. Sobór Watykański II w pontyfikacie Jana Pawła II”, Rzym 28–30 X 2008 r.

W dniach 28–30 października 2008 r. w Rzymie odbyło się międzynarodowe sympozjum zatytułowane „Chrystus – Kościół – Człowiek. Sobór Watykański II w pontyfikacie Jana Pawła II”. Sympozjum zostało zorganizowane przez

Papieski Wydział Teologiczny św. Bonawentury – Seraphicum oraz Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie przy pomocy finansowej Fundacji Jana Pawła II i patronacie burmistrza Miasta Rzymu. Konferencjom,

które odbywały się w auli Papieskiego Wydziału, towarzyszyła wystawa „*Vaticanum II* i Karol Wojtyła”

Symposium imponowało rozmachem, tak w kwestii doboru prelegentów, jak i tematyki wystąpień. Przesłanie od papieża Benedykta XVI, a także udział ośmiu kardynałów, kilku arcybiskupów i biskupów oraz obecność niektórych ambasadorów przy Stolicy Apostolskiej świadczyły o prestiżu sympozjum na forum kościelnym.

Sesji przedpołudniowej 28 X 2008, zatytułowanej „Znaczenie wydarzenia”, przewodniczył kard. T. Bertone, sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej. Po powitaniu zebranych przez o. prof. Z. Kijasa OFMConv, o. M. Tasca OFMConv, generał zakonu, odczytał przesłanie Benedykta XVI skierowane do organizatorów i uczestników sympozjum. Ojciec Święty wyraził radość z wyboru tematyki sympozjum, która łączyła dwa bliskie Jego Świętobliwości tematy: *Vaticanum II* (w którym uczestniczył jako ekspert) oraz postać Jana Pawła II (interpretatora i świadka Soboru). Benedykt XVI przypomniał, iż polskiemu papieżowi zależało na tym, by uświadomić wszystkim, jakie korzyści mogą wypływać z przyjęcia wizji soborowej dla dobra Kościoła, społeczeństwa oraz każdego człowieka. Ojciec Święty wyraził przekonanie, iż wszyscy jesteśmy dłużnikami *Vaticanum II*.

Kard. T. Bertone w swoim wystąpieniu skoncentrował się na kwestii wprowadzenia właściwej interpreta-

cji *Vaticanum II*, powołując się na słowa Benedykta XVI, o dwóch różnych hermeneutykach Soboru: „hermeneutyce nieciągłości i zerwania” oraz „hermeneutyce reformy”. Ta druga, wierna duchowi koncyliarnemu, leżała na sercu Janowi Pawłowi II, który widział Sobór nie jako zerwanie z przeszłością, ale jako zaproszenie do przetłumaczenia przesłania ewangelicznego na język współczesnego człowieka.

Następnie głos zabrał kard. S. Dziwisz, który przypomniał, iż dla K. Wojtyły Sobór Watykański II był wielkim wydarzeniem zarówno w wymiarze kościelnym, jak i duchowym. Kardynał ukazał, jak K. Wojtyła żył Soborem najpierw w Krakowie, a potem w Rzymie. Metropolita przyznał, iż trzema wielkimi pasjami w życiu Jana Pawła II były: Chrystus, Kościół, człowiek. Słowa pozdrowienia przekazano także w imieniu burmistrza Rzymu Gianniego Alemanno.

„Recepcji Soboru Watykańskiego II w pracach i dokumentach Synodu Archidiecezji Krakowskiej (1972-1979)” dotyczyło wystąpienie bp. T. Pieronka. Prelegent przedstawiając źródła, struktury, przebieg oraz owoce Synodu, podkreślił jego pastoralny charakter, szeroki udział wiernych świeckich oraz atmosferę zaufania i wolności, kontrastującej z codziennością w komunistycznej Polsce. Zdaniem Biskupa Synod był prawdziwą rewolucją duchową, która przez modlitwę, refleksję i dyskusję pogłębiała wiarę oraz kształtowała mentalność soborową.

Sesję przedpołudniową zakończył abp I. Sanna, ordynariusz Oristano, referatem o „Pochodzeniu i powołaniu osoby ludzkiej” Na tle kultury współczesnej, lansującej psychologiczną koncepcję osoby, Prelegent ukazał chrześcijańskie ujęcie człowieka, bazujące na ontologii. Przedstawił osobę ludzką w trzech wymiarach: teologicznym (człowiek stworzony na obraz Boga, zdolny do prowadzenia dialogu z transcendentnym Bogiem), chrystologicznym (Chrystus pomaga człowiekowi zrozumieć siebie i zbawia go) oraz antropologicznym (istnienie człowieka i zdolność do przekraczania siebie).

Sesji popołudniowej, zatytułowanej: „Chrystus i godność osoby ludzkiej”, przewodniczył kard. J. W. Levada, prefekt Kongregacji Nauki Wiary. Jako pierwszy wygłosił relację prof. R. Buttiglione pt. „Kościół a problemy świata współczesnego: między oświeceniem a postmodernizmem” Zdaniem Profesora opozycja między katolicyzmem a modernizmem przebiega na linii wolności i jej związku z prawdą. Dla idealizmu i subiektywizmu nie istnieje prawda obiektywna, tymczasem Sobór podkreślił, iż bez odniesienia wolności do prawdy, człowiek neguje sam siebie. Właściwym polem realizacji wolności jest miłość.

Kard. P. Poupard, emerytowany przewodniczący Papieskiej Rady ds. Kultury i Dialogu Międzyreligijnego, pochylił się nad tematem „Kościół, kultura i integralny rozwój

osoby: od Soboru Watykańskiego II do Jana Pawła II” Kardynał przedstawił szczegółowo naukę soborową nt. kultury, podkreślając, że po raz pierwszy Magisterium Kościoła poświęciło tyle uwagi kwestii kultury i jej związku z wiarą chrześcijańską. Po zrekapitulowaniu *Evangelii nuntiandi* Pawła VI, Prelegent ukazał troskę Jana Pawła II o ewangelizację kultury oraz o inkulturację Ewangelii.

Kolejną relację zatytułowaną: „Rodzina jako miejsce doświadczenia komunii” wygłosił kard. C. Caffarra, arcybiskup Bolonii. Wystąpienie składało się z trzech części: przedstawienia koncepcji *communio personarum* w filozofii K. Wojtyły i magisterium Jana Pawła II, ukazania, jak ta kategoria stała się zasadą „architektoniczną” dla refleksji Ojca Świętego nad małżeństwem i rodziną oraz wskazania aktualności tematyki w kontekście kryzysu małżeństwa i rodziny we współczesności.

Pierwszy dzień sympozjum zakończył komunikat prof. G. Mirandy LC (Papieskie Ateneum Królowa Apostołów w Rzymie) pt. „Tematyka bioetyczna i biogenetyczna: od *Vaticanum II* do Jana Pawła II”. Prelegent podkreślił, iż żaden z tematów bioetycznych nie był obojętny Papieżowi, czego świadectwo można znaleźć w dokumentach i wypowiedziach papieskich (a także w fakcie powołania Papieskiej Akademii „Pro Vita”). Profesor przypomniał o wezwaniu do odwagi w poszukiwaniu prawdy, o fundamentalnej

roli godności osoby ludzkiej w bioetyce oraz o konieczności obrony życia ludzkiego.

Przedpołudniowej sesji 29 X 2008, zatytułowanej „Kościół w drodze”, przewodniczył kard. C. Ruini, emerytowany wikariusz papieski dla diecezji rzymskiej. Jako pierwszy głos zabrał prof. M. Augé CFM z Teologicznego Instytutu „Cleratinum”. Relacja Profesora nosiła tytuł: „Reforma liturgiczna a Jan Paweł II”. Prelegent, odwołując się do interwencji abp K. Wojtyły na Soborze oraz jego działalności jako papieża, podkreślił nacisk, jaki Jan Paweł II kładł na powiązanie liturgii z codziennym życiem chrześcijańskim. Profesor przypomniał, iż szczególnym przedmiotem troski Papieża były tematy: Eucharystia a kapłaństwo, realna obecność Chrystusa w Eucharystii oraz znaczenie adoracji eucharystycznej dla duchowego rozwoju chrześcijan.

Abp P. Marini, przewodniczący Komitetu ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych, wygłosił relację pt. „Szafarz tajemnic Bożych. Jan Paweł II i papieskie celebracje liturgiczne”. Prelegent wykazał, iż reforma liturgiczna sprawiła, iż celebracje papieskie nabrały charakteru pastoralnego i uniwersalnego. Dla Jana Pawła II liturgia, sprawowana z czynnym udziałem wielkich rzesz wiernych, stała się uprzywilejowanym miejscem ewangelizacji oraz wyrazem komunii Kościoła.

Następnie głos zabrał abp A. Amato SDB, prefekt Kongregacji ds.

Świętych, prezentujący relację pt. „*Redemptoris missio* jako obraz doktrynalny ewangelizacji w świecie współczesnym”. Prelegent przedstawił kontekst powstania encykliki (błędne rozumienie posoborowych kategorii: inkulturacji, dialogu międzyreligijnego, teologii religii); główne punkty doktrynalne encykliki oraz problemy z recepcją dokumentu w Kościele (szczególnie w Azji).

Po tej relacji sympozjum przyjęło formę panelu dyskusyjnego. Pierwszy komunikat wygłosił prof. M. Cangiotti (Uniwersytet w Urbino) pt. „Etyka, polityka i osoba ludzka”. Prelegent skupił się na wizji antropologicznej zakreślonej w *Gaudium et spes*, w filozofii K. Wojtyły i w Magisterium Jana Pawła II. Wskazał, że koncepcja osoby ludzkiej jest fundamentem życia etycznego (związek wolności z prawdą) i politycznego (wolność religijna, demokracja).

Prof. G. Iammarrone OFMConv z PWT św. Bonawentury, podjął się przedstawienia problematyki Kościoła w pontyfikacie Jana Pawła II. Prelegent ukazał główne wątki eklezjologii Ojca Świętego (Kościół *ad intra* i *ad extra*), analizując papieskie dokumenty, szczególnie encykliki. Odczytał je w potrójnym kluczu: chrystocentryczno-trynitarnym, eklezjologiczno-ekumeniczno-międzyreligijnym oraz antropologicznym (personalistycznym i etycznym).

Panel dyskusyjny zamknął prof. M. Borghesi (z Papieskiego Wydzia-

łu Teologicznego św. Bonawentury) komunikatem zatytułowanym: „*Fides et ratio*. Chrześcijaństwo a kultura współczesna” Prelegent podjął główne tematy encykliki: relacje między wiarą i rozumem, teologią i filozofią, tym, co nadnaturalne i tym, co naturalne. Zdaniem Prelegenta wezwanie płynące z encykliki dotyczy przede wszystkim wiarygodności Objawienia (które nie jest sprzeczne z rozumem), a nie kryzysu rozumu, jak dokument odczytują niektórzy.

Sesji popołudniowej zatytułowanej „Bóg przemawia w historii” przewodniczyła H. Suchocka, ambasador Polski przy Stolicy Apostolskiej. Jako pierwszy komunikat wygłosił o. W. Giertych OP na temat: „*Verum bonum* w nauczaniu Jana Pawła II” Dominikanin przedstawił manowce teologii moralnej w przededniu *Vaticanum II*, by na tym tle pokazać wkład K. Wojtyły w soborowe rozumienie katolickiej moralności. Prelegent, opierając się na filozofii K. Wojtyły (*Osoba i czyn, Wykłady lubelskie*) oraz teologii Jana Pawła II (*Veritatis splendor, Fides et ratio*), wskazał na pewien dynamizm w jego ujęciu *verum bonum*.

Kolejne wystąpienie, dr Laury Tortorelli (Papieski Wydział Teologiczny św. Bonawentury), zatytułowane było: „Kobieta w świetle Maryi od *Vaticanum II* do Jana Pawła II”. Prelegentka zrekapitulowała dokumenty, przemówienia, interwencje koncyliarne dotyczące kobiet, akcentując nowość, jaką była sama

obecność kobiet jako części audytorium *Vaticanum II*. Pani Doktor ukażała, jak tematyka „geniuszu kobiety” (jako znak czasu) znajdowała wyraz w wypowiedziach papieskich o charakterze teologicznym, filozoficznym, kulturowym, społecznym, etyczno-religijnym.

Następnie prof. A. Szostek MIC (Katolicki Uniwersytet Lubelski) wygłosił prelekcję pt. „Godność osoby ludzkiej i szacunek dla życia w nauczaniu Jana Pawła II” Wypowiedź Księdza Profesora składała się z trzech części: przedstawienia teologicznych podstaw godności osoby ludzkiej (zamyśl stwórczy Boga i Jego głęboka miłość do człowieka objawiona w Chrystusie), związek między szacunkiem dla życia ludzkiego a miłością, w której spełnia się osoba ludzka, oraz wskazanie na procesy, które spowodowały współczesny kryzys kultury życia (od sceptycyzmu do konsumizmu).

Jako ostatni swój komunikat zaprezentował dr A. Lo Presti (Uniwersytet Studiów Molise w Campobasso). Przedmiotem wypowiedzi Doktora była „Europa i jej tożsamość chrześcijańska” Prelegent wspomniał wielkich budowniczych kultury europejskiej, zarówno tych, którzy kładli fundamenty pod jej budowę, jak i tych, którzy w przeciągu stuleci kształtowali oblicze kontynentu. Profesor zaakcentował - za Janem Pawłem II - podstawowe wartości, jakie Europa zawdzięcza chrześcijaństwu.

Ostatniemu dniu sympozjum, 30 X 2008, przewodniczył kard. S. Ryłko, przewodniczący Papieskiej Rady ds. Świeckich. Kardynał wprowadzając w tematykę antropologiczną relacji, przypomniał, iż kompasem dla humanizmu K. Wojtyły – Jana Pawła II była soborowa konstytucja *Gaudium et spes*.

Głos zabrał kard. J. Glemp, dzieląc się refleksjami na temat związku Jana Pawła II z Soborem Watykańskim II oraz wyrażając wdzięczność organizatorom za przygotowanie sympozjum.

Następnie relację, pt. „Jan Paweł II i nowy humanizm”, wygłosił prof. G. Weigel (Centrum Etyki i Polityki w Waszyngtonie). Zdaniem Prelegenta *Gaudium et spes*, nie antycypowało zjawisk, które zdominowały późny modernizm i postmodernizm. Niemniej jednak konstytucja dała wyraz przeświadczeniu, iż kwestia antropologiczna jest fundamentalna dla naszych czasów. Sercem nowego humanizmu Jana Pawła II – wykazywał Profesor – jest kwestia wolności, widziana w perspektywie daru z siebie. To w niej zakorzenione jest całe Magisterium polskiego Papieża.

W ramach panelu dyskusyjnego skupionego wokół „Spojrzenia na teraźniejszość i na przyszłość” pierwsza wygłosiła komunikat dr I. Siviglia z Papieskiego Wydziału Teologicznego w Palermo. Przedsta-

wiła ona opcję antropologiczną i jej wpływ na całe nauczanie Jana Pawła II. Szczególny akcent Pani Doktor położyła na kwestię małżeństwa i rodziny.

Celem wystąpienia dr M. Waldsteina z Uniwersytetu Ave Maria na Florydzie było przekonanie słuchaczy, że teologia ciała Jana Pawła II ma wielką przyszłość na polu duszpasterskim i akademickim. Pasterska metoda Ojca Świętego wiązała się z ukazaniem piękna miłości między mężczyzną i kobietą oraz głębokim zrozumieniem doświadczenia miłości. Dla przyszłych badań teologicznych ważne jest, że Papież mocno osadził teologię ciała w Piśmie Świętym oraz w Tradycji.

Panel dyskusyjny zamknął komunikat ks. dr. S. Odera, postulatora Procesu Beatyfikacyjnego Sługi Bożego Jana Pawła II. Prelegent na podstawie dokumentów procesu beatyfikacyjnego (do 1978 r.), ukazał jak Ojciec Święty sam stał się najpełniejszym przykładem recepcji i realizacji Soboru jako drogi do świętości.

Zamknięcia sympozjum dokonał o. prof. Z. Kijas OFMConv., który w imieniu organizatorów podziękował zebranym za udział i wskazał, iż refleksja nad rolą Soboru Watykańskiego II w pontyfikacie Jana Pawła II była znaczącym wkładem w uczczenie 30. rocznicy wyboru kard. Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową.

Maria Zboralska
(doktorantka PAT, stypendystka ODiS PJPII w Rzymie)